

ՍՈՒՐԵԼ Թ. ՍԱՐԳԱՅԱՆ

ԹԳԴ, ԹՐՆՓԵԱՆՔ

170 տարի առաջ՝ ճիշտ այս օր՝ 1848 թ. հոկտեմբերի 21-ին է ծնվել հայ ազգային-ազատագրական դամբարան գաղափարախոսության հիմնայուներից Մկրտչ Փորթռնօքայանը: Ազատախոհական գաղափարներով եւ անձնվիրությանք հայոց փրկության նվիրյալն իր ամբողջ գիտակցական կյանք նվիրաբերեց հայ ժողովրդին դարավոր ընդարձակումից դրւու բերելու, օսարի բռնաշիրությունից ազատագրելու եւ նարդավայել արմենական դամբարանում:

Պատճառական աշխատություններում Ս. Փորթուգալյանին շատ են հիշատակել, սակայն մինչեւ վերջերս որեւէ ամբողջական ուսումնապիրություն գրված չէր նրա մասին: Տողերին հեղինակի ջանքերի ընորիկի այդ բացը վերջադիւ լրացվեց եւ ընթերցողի դաշին Աւրելյացվեցին երկու հիմնարար աշխատություններ՝ «Արմենիա» դարբերական զարգացման դայտարի ակունքներում» (Ե., 2014, 679 էջ) եւ «Ակրիչ Փորթուգալյանի հասարակական-խաղաքական կյանքը եւ «Արմենիա» դարբերականը» (Ե., 2018, 493 էջ): Չուրչ 1200 էջ գրելուց հետո Ս. Փորթուգալյանի մասին հոդված գրելը եւ շատ հետև է եւ անչափ դժվար: Դեռ է, բանի որ ծանոթ են նրա կյանքի ու գործունեության բոյն ծալիթին: Դժվար է, որովհետեւ կարծու ամեն ինչ ասված է: Ծկընվելու հանար կիորդեն նրա գործունեությունը դիմարկել համեմատության դաշտում եւ նոր տեսանկյունից:

Նախ՝ ցավով նկատեցի, որ Երեմն ճեղանում նեծարվում է ու ուժով նշանակ են այսպիսի գործիքների հորբայաններ, որոնք հաճախ արժանի ել չեն հիշվելու: Խոկ Ս. Փոթոքայանի ննան նվիրյալին չի հետեւ նույնիսկ դատարաններն ու նախույն ընտառավայրի նախարարեցիներ:

Կատակը բարձր են արձանագրել, որ վերափոխիչ, համախմբող դերակատարություն, ինչպիսին արեւելահայ կյանքում ունեցավ Գր. Արծրունին իր «Մշակով», նույնական է ավելի դժվար դայնանմեռում մնել գործ կատարեց Ս. Փորթուգալյանը արեւմտահայ կյանքում։ Չա հաճախ թէ գործունեության դժնդակ դայնանմերը, թէ՝ նյութականի չզոյությունը, թէ՝ միջնադարյան մակարդակում գՏնվող մահմեդական ցօղականն ու համատարած անօրագիտությունը ավելի էին դժվարացնում, շատ դժմթռուն Ս. Փորթուգալյանի համար անհնարին էին դաշնում ազգանուած գործունեություն իրականացնելը, սակայն անկոտում կամքը, սեփական ժողովրդի ազատության գործին անմնացորդ նվիրվածությունն ու հավատը նրան մղում էին անհնարին կատարել։ Շատ հայտնի է այս գործունեությունը՝

Ներկայացնեմ աշխի Երևանում ընթաց ազգային համայնքի առաջնորդությամբ: Բնականաբար նա անմասն չէր մնում ժամանակի առաջադիմական շարժումներից, որը չէր կարող Վրեմբել Թուրքական լրտեսների ամենատես աշխից: Այդ դաշտառով էլ մշակում հայությունը էր, իսկ նրա գործունեությունը հանդիպում էր բազմաւեսակ խոչընդուների:

Ի արբերություն Գր. Արթոնու եւ այլ գործիչների, Ս. Փորբուզայանը Կ. Պոլսում նախնական կրթությունն սահմանուց հետո նյութական միջոցներ չընենալու դաշտառով այնուհետև աճբողջ կյանքի ընթացքում զբաղվել է ինցնակր-

Թուրքամբ։
Տարբեր կեղծանուններով զանազան դարբերականներում տպագրված թղթակցություններում, այսուհետև «Մասիս»-ի իր գրած խմբագրականներում Փորթոլայանը մերկացնում ու դատապահում է պարբեկական հետապնդում։

դարսում էր բուրգական իշխանություն-
ների հարսահարությունները, կոչ ա-
նում հայ նաշվորականությանը ջանի ու
նյութական միջոցներ չխնայել Արեւ-

Մկրտչ Փորբուղայան

የቴግ ብሔራንስ ዓላማ ዓይነቶች አገልግሎት

Ս. Խոհեմազի Եւ Փորուզապահն խոր հրդով Եւ անմիջական մասնակցությամբ Կանում ստեղծվեց «Մել Խաչ» ազատագրական կազմակերպությունը հիմնեց Վարժարաններ Եւ միություններով դաշտան ազգային գիտակցության գարքոնի հնոցներ։ Այս առումով կարեւ որ եթակատարություն ունեցան հասկացես Վարժարանոցն ու 1881-ի Կանում հիմնած Կենտրոնական Վարժարանը, որտեղ կրթվեց մի սերունդ, որի հայ իրավանության մեջ ստեղծեց առաջին կուսակցությունը։ 1885 թ. նա Կենտրոնականի 12 շօջանավարտների հետ հիմնադրեց «Գործակցական Միությունը», որը փաստուն հանդիսացավ աղաքա Արմենական կուսակցության կազմակերպական կորիգը։ Թուրքական

իշխանությունները չներելով նրա հեղափակական այդ գործունեությունը՝ Փոքր թուրքայանին աստիճանից Կանից: Խոր սափելով մոտայում ձերբակալությունից՝ 1885-ի կեսերին նա ծածով հեռացավ Երկրից, հաստատվեց Մարսել քաղաքում ու ձեռնամուխ եղավ «Արմենիա թերթի հրատարակությամբ»: Թերթ, որի հայ քաղաքական լրագրության առաջնական էր ու մեծ դեր կատարեց մեր ժողովրդի մեջ ազատասփրական ձգումներին մեջ ազատասփրական ձգումներին:

Փորթօնայանը վախճանվեց 1921թ «Արմենիայի» գրաւարական սեղան՝ առջեւ, ծայրահետ աղքատության մեջ մինչև վեցշին ժումջո ծառայելով հայ ժողովուն ազատագրության վեհ գաղափարին: Անշահախնիք եւ անձնուրաց ծառայության ժիղար գործիքը, երբ հարց վերաբերում էր իր ժողովուն եւ հայրենիքի գերազույն շահերին, երթե չընկրկեց որևէ իւրաքանչյան պահ:

Ա խնչըսիդք ահջու։
Ա Անկուն մարտիկն իր գործունեությամբ արևմտահայ իրականության մեկարդացավ XIX դարի վերջի «Ես ապս

տաճրութ են, ուրեմն են կան յաղագական բարոյականության հիմնավորող նախակարապետն ու սերմանողը դաշտում: Եթե դրա արդյունքում էր, որ համար ժողովուրդը ձերքազավելով համատարած ռումանիկայից եր սրա կամ պահպանությունը կատարվուր ընդարձացումից՝ ոտքի ելավ առ գային-ազատագրական դայքարի: Պատահար, որի գաղափարախոսության մօւանական եր ազատաբանդ սերունդ դասիստակելու առաջամարտիկներից էր Ա. Փորթուզայսանն իր «Արմենիա» թերութեանը: Թերթը, որը Եվրոպայի հայոթյան եր եւ բողոքական հասարակության միջեւ առաջին գաղափարական կամրջողմերի եղակ եւ նոր նակարդակի բարձրացրեալ հայ բաղաբական միտքը: Թերթը, որի հայաստանակենտրոն մասնողության լավագույն ավանդույթների հաւաքառական բաղաբականության ուղղությունը դեղնաման կարեւոր դայնան է նաեւ մեր օրերում եւ արժանի բարձր զնահատակի: Թերթը, որի գործունեության լուսաբանումը նորագույն է նաեւ ՏԻԿ դարի վեցին բարորդի ու ՀՀ դարասկզբի հայ բաղաբական մասնակիությունների լիարժեականացը, ինչը եւ կարեւոր է դրանցից խուսափելու առողմով:

Ս. Փորբուզայսն
«Ամենիայով» իրեն դր
սետրել էր որպես իրա
տաց եւ լայնակու^թ
մավորականի, որի սա
դարական մատողութեան
թյան մեջ ուրվագծվել է^թ
իրատեսական ճարտա
վարության տեսլականը^թ
Պատահական չէ, որ
նրա սաների ստեղծա
Արմենական կուսական
ցության ճարտավարութեանը
ու ուսումնական առաջնական
իրատեսական էնթուսիաստին
էնթուսիաստ և պատահական

խանի որ հայոց ազատագության հնարավությունը նախ եւ առաջ տեսնում էի սեփական ուժին ապավիճնելու, հայության համախմբման եւ հիմնավոր նախադարձական մեջ: Նա նոյածեալ հայոց մեջ բաղադրական նոր մշակույթ ձեւավորմանն ու զարգացմանը, այլև խոհության ու հանրություղականության արածմանը, լայն առածում գտած օսարանու բաղադրական հոսանքների հանդեպ ճագրիս ու առակայական դիրքությունը որդեգրելու եւ դրանք բերած աշխարհական բաղադրական հովության ազգային նվիրական նոյածեալու ղաւումանը լու գործում, որն ամենելին էլ չի բացառում ազգային ու համանարդկային առողջեւմների համադրության անհրաժեշտությունը:

Ս. Փորթուգալյանն օսմանյան գաղտնի ծառայությունների մշական խոչընդունակությունը, Ուստահանի հակասական վերաբերունքը, Ֆինանսական միջոցների սղությունը հաղթահարելու համար դրսեւուեց աներեւ Վճռականությունը անկորում կամք, արիություն ու անսահման հավաք եւ կյանք սկեց իր հոգեզարդակական «Արմենիային»: Այնուա որ հաջողական կամք է արձանագրել Ս. Փորթուգալյան ասելով հականությունը «Արմենիա» թերթ, իսկ «Արմենիա» ասելով Ս. Փորթուգալյան, այսինքն նրանի մշական եղել են մեկ ամբողջություն եւ փոխպայմանավորել միմյանց:

Ամփոփելով նշեմ, որ հայոց վերագարքոնի է Եւ ազատախոհական մայր և կունվերտում կանգնած Փորթուգալյան արեւմտահայ ու արեւելահայ ազատարական շօջանակների առաջին կամրջը ղը եղավ: Սակայն, ցավոն, ցայսոր թհայրենիդում թէ Սկյուտուում ըստ արժանվույն չի գմահաւավել: Վաս չէր լինի, եթե ներկա իշխանություններն արձագանեն եւ հայ ազատագրական գաղափարախոսի ու մանուկի երախտավորի ամսունու փողոց, մօւակույթի օօջախ կամ մեկ ակառուց անվանակարչեն:

«Ճախմատային» ընդունելություն ՀՀ նախագահի մոտ

«Յայսնաբերեք այնպիսի բաներ, որ մյուսները չեն նկատել» հորդոր դասկանում է Յայաստան Յանրադետության նախագահ Արմեն Սարգսյանին, որը այն արտասանել է այս տարվա ամառը Սեւանի ափին տեղի ունեցած start-up հավաքի ընթացքում, խոսքն ուղղելով այնտեղ հավաքված բոլոր նորարարներին։ Այդ խոսքը համարես իրեն ուղղված է համարել սոլորտային խաղերի եւ համարես շախմատային խաղի իսկական նորարար, ոռուսաստանարնակ մեր հայրենակից Զավադ Յովհաննիսյանը, որի «հեղափոխիչ» նորամուծությունները հնաստուն խաղի կանոններում՝ հայտնի են հայ եւ ռուս մեծանուն շախմատիսների ու ճամանակետների, որոնց բվում՝ գրումայսեր Ռաֆայել Վահանյանը։ Նրանի բոլորն ել հավանություն են սկել նրա նորամուծություններին, որոնք փոխում-աշխուժացնում են բոլորի ծանոթ շախմատը, դրանում ներմուծելով

Կրահումների ու հետախուզության սար-
րեր, որոնք բնորոշվում են Վեցջնագիծը
հասող զինվորի ոչ թե թագուհի, այլ
սարբեր Ֆիզուրների՝ փիդ, ձի, նաև կակ
փոխակերպումներով, դրումված խա-
ղաքաբերի տակին:

Նկատի ունենալով, որ «Ազգ»ը ժամանակին, տղագիր մանուկի այլ օրգանների շարում անդրադարձել է այդ բոլորին, հեղինակ Զավադ Ջովհաննիսյանը դիմել է մեր խմբագրությանը՝ «Նոր Հայություն» ՀՀ նախագահին ներկայացնելու միջնորդական խնդրանով։ Բարեբախտաբար՝ մեր միջնորդությունը չձերժվեց, եւ օրեւ, հոկտ. 19-ին, «Ազգ»ի խմբագրի ուղեկցությամբ դրան Ջովհաննիսյանը ընդունվեց նախագահական դալաւ եւ հանդիմեց նախագահ Ա. Սարգսյանի հետ, «չնոռանալով» իր հետ Վերցնել ձեռագործ Հայության տակ եւ բարեր ու ուղարկել այլ պատճեններ։

Հանրապետության նախագահը մեծ հետարքրությամբ ծանոթացավ «Նոր շախմատին» եւ անմիջապես կրահելով դրա էռլիյունը՝ բազմաթիվ հարցեր սկեց հեղինակին: Նրանք երկուսն էլ հավանություն սկեցին մասնագետների կարծիքին, որ այստիսով ավանդական շախմատը կարող է իր ներկայիս լճացումից դուրս գալ եւ առավել հարուստ ու հետարքրական դառնալ: Երկուստե՛ ժեօվեց «Նոր շախմատը» փոխադրել ինտերնետային ոլորտ, նկատի ունենալով հանգամանքը, որ այժմ աշխարհում շատերն են նախընտրում շախմատ խաղալ համացանցով, եւ հույս հայտնեցին, որ նման նորամուծություններն ու նորարարությունները կարող են դառնալ հայկական բրենդի գրավիչ բաղադրիչ-ներ:

ՆԱԽՐ ՅԱՆ

Զաղագիամայր Երեւանի, կամ ինչպես
ընդունված է ասել՝ հանայն հայության
մայրաքաղաքի ծննդյան 2800 ամյակի
տոնակատարքունները դժվար է ասել,
թե ավելի հանդիսավոր ու դերձաւուլ
էին, քան Օսխորդ տարհներից: Տարբեր
բժմահարթակներում մանկական, ռոֆ,
ջազ համերգներ, տեղ-տեղ՝ հիմնարուկա
դիուլ-զուռնա, ուլոզդար ու թբային մի-
ջավայր, արվեստների ու արհեստների
ցուցադրություն. Երեւանի տոնը միշտ էլ
այդ ծեւաչափով է նշվել: Զաղագիային
Օսխորդ իշխանությունները նշադիր
էին 2800 ամյակը ճոխ նշել ու գրւար
չխնայել, բայց շարաբն ուրբարից ցույ
եկավ: Նոր իշխանություններն ի դեմք
բաղագլուկ Դայկ Մարության՝ ըս-
տեցուցիչ լուր տարածեցին՝ 2800 ամյա-
կի 1 միլիարդ 300 միլիոն դրամ բյուջեն
նվազեցվել է 300 միլիոնի: «Արջեւում
ձմեռ է, աս խնդիրներ կան, բայց բյու-
ջի կրածումից տոնը չի տուժի», - հայ-
ասարաեց նորընտիր բաղագալետը:
Դայսնի չէ, թե Օսխորդ իշխանություն-
ներն ինչ ծրագրեր ունեին՝ Երեւանի տո-
նի հետ կապված, բայց 1 միլիարդ 300
միլիոնից դարձ է, որ նաև կիմները աս
սրված ախորժակ են ունեցել:

Չաղափականացված 2800 ամյակ

Երեւանի տոնին Երեւանցիներն այս անգամ ձեռական, անտրանադիր, չարացած, նեղված ու նեղսրած չին: Այս անգամվա տոնը խիստ արբերվում էր Երեւանի նախորդ արեգաձերից: Ու առաջին հերթին արբերվում էր հոգեբանական անկաւկանդվածությամբ, հանրության իրական տրամադրությունն արտահայտող անկերծ մրնութեանունու: Եհան հասարակություն և սպասարկություն հայնար

անհրաժեշտ է այս արժեթիվությունը մենք վա-
ղողուց ենին մոռացել, դրանք վաղողուց են
օսարվել մեզնից: Մենք սովոր ենին տես-
նել տուեր, որոնք մեզ հետ ոչ մի օրգա-
նական կամ անօրգանական կապ չու-
նեն: Մենք վարժվել ենին այն իրողու-
թյանը, որ դպրոցներից, մասնակաղա-
տզններից, նախարարություններից, բու-
հերից մետք է սփյուռքաբար ավտորու-
սերով ժողովուրդ, ոչ, զանգված բերեն-
լցեն հրամարակներն ու փողոցներ՝ ի-
միտացիա ստեղծելու, թե իր ամեն ինչ
հրաշալի է, բոլորի տրամադրությունը
բարձր, անհոգ եւ ուրախ: Մեր բոլոր տո-
ները բաղադրականացված ու կուսակ-
ցականացված են, ու մենք սովորել,
վարժվել ենին դրան: Խոկ Երևանի տոնն
առավել բան բաղադրականացված ու
կուսակցականացված է: Քամի՞ գլուխ
ուներ վարչական ցջանի դեկապարը,
որ հաճարձակվեր նախատևալծից մի
հոգի դակաս տանել տոնական երթ-
ին ու հավանաներին: Աշխատանից ա-
զատելու սպահնայինները, աշխատա-
վարձից դահելը հաշվեհարդարի ամե-
նատարածված ձեւերն են:

Ձեսական, Ժի՞նու, տոկի խարձկան-
ով Երեանը բանի՞-բանի տարեդարձ է
անց կացել Պատոնյաների ծիգ ու
հավակնոս հայացքների, Կուսակցա-
կան կոչ ու կարգախոսների տարափի
տակ: Ոչ մի անկեղծ սեր ու նպիրում, ոչ
մի լիարոն, լիարժե՛տ ուրախություն: Եր-
կատված, զուգահեռ իրականություն-
ներից մեկը տանում էր դեմի Պատոն-
յական ձեւանորություն, մյուսը՝ նս-
մացված, օսարված, արհանարհված
հասարակություն: Այս զուգահեռները
երթի չեն միանում. դրանի ամելարող էր
միացնել անգամ հիմնավուրց, բազմա-
դարյան մեր Երեանը: Երեանն իր հնա-
ւուշից և հետապուրանք ունաւեն մի-

თავდესნერ, იქმლომნერ, ნეცნერ, Եრთა
უნი თასტავურ ჭაღაფავი შესლის
ნერ თვალების თე Եრთავანებულები გროვა
მენე Եრთავანი წყიდვის ილეროვაბ გოს
მარნერ ძასხული, ქასნები, ჭირავი
ნები, ლვალი ხამარ: Եრთავანი ამნე
სარტყელა თახარისკები ის თახავირბ
კე ე ანწინა: Ու եթե Եრთავანებულ
მენე դուրս է Եსկელ՝ ցდები «Տონალან»
Եრთავანის, նრան ამნე რომ նერცხა
եნ, որ այդ ჭაღაფი իჩნე չէ, հმან ըն
դამნებ բრასი է, წყიდვ լაშო, ըն
რავანდავაბ მე მასნები, კარძի
գბერի, արავაჯავებეրի, აղետავე
სრანულოს გერენ ის սროւეր: Ու այս
ძեს მე თანე თასანაძავა:

Մեծեր ղասնում են, որ Երերունի-Երևանի տարեդարձն առաջին անգամ նշվել է 1968 թվականին: Երեւանի բաղադրյալ Գրիգոր Ղարաբյանն է առաջինը համարձակվել Կրեմլին ներկայացնելի Երեւանի տարեդարձը նշելու դիմանք: Սոսկվան զարմացել ու կասկածի տակ է առել. հնչյունը թե, Երեւանը 2750 տարեկան է, երբ Սոսկվանը ընդամենը 800, Թրիլիսին՝ 1500 տարեկան է, Եղայրական նյութ հանրապետությունների մայրաքաղաքների դաշտանեկան տարիքի մասին էլ չխոսենք: Փասորնեն, Երեւանը 15 մայրաքաղաք ներից ամենահինն է ու դա դեմք է իրա-

Տնների հետ: Դե արի ու համեմաքր 5
առի առաջվա ու մինչեւ բոլորովի
վեցեր դաշտնավարող բաղադայի
հետանությունների նպատակներ:

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒԼԵՒՅԱՆ

Դուխով ու գլխիկոր

Նոյեմբերին Հայաստան են գալու, ըստ նախ-
նական սվյաների, մոտ երկու հազար սեռա-
գարներ, որոնց այստեղ միանալու են իրենց
հայաստանաբնակ սեռակոլեգաները: Թե ի՞նչ
են նրանք ուզում անել Հայաստանում, այնքան
էլ դժվար չէ կոսիել, թե ո՞վ է նրանց առաքել
այստեղ, իմանալու համար հարկավոր չէ գի-
շերները հասափոր գրեր կարդալ ու հաս ա-
րտակի ներով ակնոց կրել: Մրաց, համեմատ
բուն խնդիրն, կարծես՝ մանրութեր են. խկա-
կան խնդիրը Շերտում է՝ մեր մեջ, մեր կողին: Թե
ինչ սարսափելի հետևանքներ կարող է բե-
րել Հայաստանում ԼԳՏԲ համայնքի հաստատու-
մը, գիտեն բոլորը՝ տարբային բաղադացուց մին-
չեւ Բաղրամյան 26, եւ հիմա դրա մասին չէ, որ
ցանկանում եմ խոսել:

Նոր կառավարությունը, որի անդամները ղճ-
դում են, թէ իրեն դուխով են, շատ լավ տեսնում
են, որ այդ տեղեկության շցանառման հենց ա-
ռաջին օրից՝ հասարակությունը շատ բացասա-
բար է արտահայտվել եւ օր-օրի այդ բացասակա-
նությունը բացարձակ ազդեսիայի է վերած-
վում: Ոնան, դե, ոնան ասելով նկատ ունեմ
հասարակության ճնշող, խեղդվելու չափ ճն-
շող մեծամասնությունը, դաշտասպառ են սե-
ռակավորներին մահակովներով ու շամպայնի
շերով դիմավորել, չնայած՝ վերջին դահին ո-
րուվել է այլ առարկաներ ընտել, քանի որ մեր
«հյուրեն» առանձնակի մեծ համակարգ ու-
նեն մահակի, հասկապես՝ կոչքի, եւ բոլոր սե-
ռի շերի հանդեր:

Տեսնելով այս բացասական վերաբերմունքը, կառավարության անդամները ոչ միայն մատնաշին չեն տալիս՝ իրավիճակի սրացումը կանխելու համար, այլև՝ նրանցից ոնման հայտարարում են, որ սեղական փորձանանություններն են իրավունք ունեն մեր կողմին ապրելու: Զարմանալի է, ինչ ասել է սեղական փորձանանություն, արականից ու իգականից բացի ուրիշ սեղ էլ կա, տեսաբաններն ու տեսանողները խաբելի են մեզ:

Իսկ, ներեցեմ, ո՞ր գիտականը եւ իր ո՞ր գիտական աշխատությամբ է աղացուցել, որ երրորդ սեռ կա, ո՞վ է նաև բան դնել, իրենք «Երրորդաւեռե՞րը», թէ՞ օրից ե՞ք գտել: Եթէ այդ ժեղվածությունը սեր է, խնդրում եմ բերել օրինակ, թէ ո՞ր տղամարդ-տղամարդ կամ կին-կին զույգն է երեխա ունեցել: Չե՞մ զգում, որ այդ մարդիկ իիվանդ են, բնաւեղներ, բնարաւավորներ, բնաբաններ եւ նրանց օգնելու լավագույն միջոցը ոչ թէ բույլ տալն է, որ իրենց վարակը տարծեն, այլ բուժելը. Նրանց իսկապես օգնության կարիք ունեն:

Կրկին դաշնաման իշխանությանը: 2018 թ. մայիսի 8-ից մենք ժողովրդավար երկիր հղարտ աղաքացիներ ենք, չե՞ն: Լուս էնք այս: Եթե այս, աղա ինչո՞ւ մեր բարձրագույն իշխանությունն իր գրավոր կամ բանավոր կոչով չի դիմում նրանց սեռական կողորդինատուներին, եւ հիւցնում, որ սա ժողովրդավար երկիր է, իսկ ժողովուրդը չի ցանկանում իր շարժերում տեսնել նման ղղծազանգված, դահեց նրանց այնտեղ, այն լաքորատորիաներում, որտեղ բուծել ու աճեցրել են: Ինչո՞ւ մինչեւ այսօր չենք լսել այս ամենը, ինչո՞ւ դաշտնադես չի հայտնարարվել, որ ամինար է լինելու ադամանությունը նրանց անվանգությունը՝ Երեւանում, անդի որ՝ Սա Հայաստանն է եւ Վերջ, եւ ոչ ոք չի կարող հակառակն աղացնութել: Թե՞, իրենց ձեւակերպմամբ՝ «փոփոխանության» իրավունքերն են դաշտանում: Դեսարքական է, իսկ Հայաստանում մեծամասնության իրավունքներն ո՞վ է դաշտանություն, Զեչնիայի նախագահ Ռամզան Կախիրը վկա, թե՞ Կրաց կաթողիկոսը: Ոժվար է հակառակը, որ դա հայերինը չէ, եւ չի լինելու, հայեր չեն սեղավորվում այդ հասկացության մեջ, այդ հասկացության մեջ:

կացությունն էլ Հայաստանի մեջ:

Իհարկե, դարձ է, որ արտաքին աշխարհին ուժի բան ցույց տալու համար որեւէ բան է հարկավոր, բայց այս տեսակ՝ դասվի, արժանադապսիլքյան ու անցյալի ուրացման հաշվին։ Վերջապես կառավարությունը դեմք է կողմնորոշվի՝ մեզ դասվու ճանապարհով՝ և ցանկանում առաջ տանել, թե՞ միջազգային «ջութիր գծած»։ Եթե առաջինն է, լավ է, եթե՝ երկրորդը... երկրորդով միայն իրենք են զնալու, դուխով ու օլիսիկոր։

7.4. Այս, մենի անհանդուրծող ենի, եթե կուզեմ հետամնաց, եթե կուզեմ բոի, եթե կուզեմ լեռնցի, սարեցի, բոլեցի, գեղցի: Զենի հանուրծուն:

Նախկիններին համրությունը մեր-
ժում է, անկախ այս բանից, որ նրանց
մեջ, *իրն*, կան իրենց գործի դրոֆեսիոնալները:
Այդ ճասախն տեսք է մատածեին նախկին առաջին
դեմքերը, որ հարվածի տակ չդնեին իրենց դրոֆե-
սիոնալներին՝ թույլ տալով արտօնյալ անդիտան-
ներին ամբողջովին արտավիրելու համակարգը:
Քիմա Երկիրը Երկար ու անդատու այս բանավեճի
մեջ ժեւաբար չի կարող ներփակել, այս Ազգային
ժողովը դեսք է գնա, նոր գա, որ Երկիրը լիարժե՛
գրադիպի իր խնդիրների լուծմամբ: Ես վստահ չեմ,
իհարկե, որ նոր հավաքվելիք դաշլամենտը մա-
սսամբ կազմված չի լինելու նոր անդիտաններից,
ինչպես որ բաղադրային ավագանու ընտրության
արդյունքում եղավ, սակայն չեն կարող ընթացքը
կանգնեցնել, ինչ է թե այդ նոր անդիտանները
չգտնեն: Քիմա Վարչապետի դաշտունակատարին է
մնում իր ցուցակը կազմելիս որքան հնարավոր է
ինչ անդիտաններ ներգրավի այնտեղ, եթե ամբող-
ջովին չի կարող այդ անդիտաններից խոյս տալ:

Ինչ վերաբերում է վարչապետի դաշտնակատարի ու վարչապետի թեկնածուի կարգավիճակում արված Փաշինյանի հայտարարությանը՝ Աժ դաշտամակիրի՝ 100 տոկոսով բացահայտված կառաօրի գործի վերաբերյալ, սա կարե-

Իրավական Փորմալիզմի եւս յոթ օր

Կանել, որը մտածված գործի դրեց Փաշինյանը՝ եթե եկող չորեցաբրի բան է ու ՀՀԿ-ն ինչ-որ խաղեր տա: Այլաբես անընդհատ դատարանների վրա ճնշում չբանեցնելով ճամփար խոսող Փաշինյանը չէր կարող չղասկերացնել, որ սա եւս ճնշումն ծեր է իրավադականների վրա, ել չասած որ նրա ընդդիմախոսները մատնացուց էին անելու եւ բնության գաղտնիության, եւ անմեղության կանխավարկածի խախտման դարագան այս հայտարարության դեմքում: Դուսով ենք գոնե նոր ընտրություններից հետո այս կարգի գործելառնը կրացառվի, որին էլ մեծ է կոռուպցիայի դեմ դայբարողի կերպար՝ վառ եւ հանրության վերաբերնունքը՝ սար դահելու գայթակղությունը: Որ հայտարարությունը դանուկյան սուր է՝ դրա վառ աղացուցն է թեկուզ այն, որ ԶԼՍ-ները սկսեցին մեկ տասնյակից ավելի ՀՀԿ-ական դատարանավորների անուններ ցըանառել, ում կարող էր վերաբերել Փաշինյանի ասածը: Բանը հասավ նրան, որ երեկ ՀԶԾ դեւը հերեց ամենից շատ ցըանառվող երկու անձի՝ Միհրան Պողոսյանի եւ Արամ Յարությունյանի՝ կաշառի գործով կասկածյալ լինելը, ԶԼՍ-ներին գցելով նոր և սվայտանմների մեջ:

Նույն օղերայից էր նաեւ Մարտի 1-ն այսպես բացահայտելու խոստումը, որ շատերի համար ֆուղազերծվող փաստեր նույնիսկ անսղասելի լինեն. սա թափանցիկ ակնարկ է, այս, որ Մարտի 1-ին տեղի ունեցածի մեջ շատերը կարող են թաքախված լինել, այդ թվում՝ այժմ չբնեղացողներն ու սուրբ ձեւացողները:

Իսկ ընդհանրամեն՝ Նիկոլ Փաշինյանի Աժելովքն, հնչղես միւս, մեծ հետարբություն առաջարցեց եւ ամենեւին ավելորդ չէ՝ նկատի ունենալով նի շարֆ հարցերի, այդ թվում Արցախի հարցի Վերաբերյալ, թարմ գնահատականները՝ ԱՄՆ նախազարդի անվտանգության հարցերով դատասխանատու Զոն Բոլորնի Հայաստան այցին ընդհառաջ, որի հետ հանդիման ընթացիում, ըստ արտահոսքերի, բնարկվելու է նաեւ Արցախի հարցի Վերաբերյալ փոխազդուների թեման, հնչղես նաև հակարհանյան ծրագրի մեջ Հայաստանին ներփակելու ամերիկյան ձգումը, որին ամեն դեմքիում Հայաստանից դեմք է հնչի «ոչ»: Ի դեմք՝ երեկով հաղորդագրություններով՝ Բոլորնը Վաշարետի դատասխանակատար Նիկոլ Փաշինյանի հետ հանդիմանը հայտարարել է, որ ԱՄՆ-ն աջակցում է Հայաստանի կառավարության՝ կոռուպցիայի դեմ դայքարի, իրավական համակարգը մարելու եւ կառավարության հաշվետվողականությանն ուղղված ջաներին, անհրաժեշտ է դիմել կրկին Մինսկի խմբի ձեւաչափում Արցախի հարցի խաղաղ կարգավորումը: Միաժամանակ՝ Նիկոլ Փաշինյանի ու նրա թիմի հաղթանակով՝ Բոլորնը կարգավորման հարցում վճռական բայերի է ստասում (՝), քանի որ չկարգավորումը արտաքին ազդեցությունների դրու է բացում, սա ասկել է Փաշինյան-Բոլորն հանդիմումից ավելի ուժ, ասովիսին, Բոլորնը նաև թափանցիկ ակնարկ է արել, թե ամերիկյան զենքը լավն է ռուսականից:

Ինչ վերաբերում է Ընտական նոր օրենսգրիֆին որի ընդունումը ՀՀԿ-ն սաղաթել էր, «Ծառու-կյան» եւ «Ելք» դաշինմների միացյալ ստորագրահավաքով երկուառքի հրավիրվելիք արտահերթ նիստում այն նորից բնաւրկվելու է: ԸՕ-ի վերաբերյալ ՀՀԿ-ն շարունակում է ղղնել կոնսենսուսի բացակայությունն ու մի շարք այլ դրույթների հետ անհամաձայնությունները, հավանաբար հուսալով, որ հին օրենսգրությունները, կապահանջնակայությունը, ի հաշիվ տեղերում դեռևս դասհղանած իր ազդեցիկ անդամների, կարող է նոր խորհրդանում տեղ ունենալ: Սակայն չեմ կարծում, որ մեր ժողովուրդն այլեւս կիանդուրժի այդ ազդեցությունների շարժիք ուժ փողի դերակատարությունը: Այնուա որ ՀՀԿ-ի ընտրությունն է՝ կրկին սաղաթել այն երկուառքի եւ Երկիրն Ընտրությունների սանել հին օրենսգրություն, վասահ չկնելով իր վարկանիշի վրա, թե՛, այնուամենայնիվ, օգնել այն ընդունելու, միջուց իմբն իրեն գտելով նոր ԸՕ-ով չորրորդ ուժի համար նախատեսված երկու տոկոսով արգելանեն անցնելու հնարավորության ասկ եւ այդուա ներկայացված լինելով նոր խորհրդանում:

የኢትዮጵያውያን ነው, እና የዚህ ስምምነት በአዲስ አበባ የደንብ ማረጋገጫ የሚያስፈልግ ይችላል.

ԱՌԵՎԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Մասկու

Ո՞ւմ է ավելի շատ պետք ուսւական ռազմական բազան

Ուսաստանյան «Նեզավիսիմայա գաղթեայի» անկախ ռազմական տեսության մեջ կարդալով Վերլուծական մի հոդված Հայաստանի պատմության մասին առաջին անգամ է հայտնաբերվել:

յատանում տեղակայված ռուսական 102 ռազմանական բազայի մասին, ակամայից վերհիշեցի Ժիրայր Սեֆիյանի մի հարցագրույցը «Եղիկենորոնում»: Ասես հոդվածը գրված է հենց ի դատասխան Սեֆիյանի հարցադաշտութեանի ժամանակ: Բանն այն է, որ բաղադրեան անվերտաղի դատասխանում էր ռուս սահմանադադաներին փոխարինել հայ գինուրականներով, դրւու հանել Հայաստանից ռուսական ռազմաբազան եւ առհասարակ վեց տալ ոսի «օրհնված ոտի» ներկայությանը հայոց երկրում եւ այլն: Աղօսահար Պետրոս Ղազարյանի այն հարցին, թե, լավ, ռուսներին վտարելով Հայաստանից եւ դրանով նրան եւս դարձնելով մեզ թե նամի, ի՞նչով ոյիսի դիմակայենի 80 միլիոնանոց Թուրքիային եւ 10 միլիոնանոց Աղրբեջանին, Սեֆիյանը դատասխանեց, թե մենք դրա համար դունեցիալ ունեն, դա մեր... արժանադապսվությունն է: Մոտավորաբես այսպէս:

Ահա եւ, այս կարգի բաղաքագետների համար սեղին կլիներ ծանոթանալ նաեւ մյուս կողմի մուտքումներին: Սիրում ես դու Ռուսաստանը, ռուսներին եւ՝ ու տեսնիվ է զինվոր Աղրեջանը, այնքան նվազում է վստահությունը Հայաստանի հաղթանակի նկատմամբ, հավելում է թերթը:

Ասիհեց՝ Ռուսական 102 ռազ-

Տալով ռուսական ռազմաբազայի բանակական ու տեխնիկական բնութագրերը, թերը նույն է, որ չնայած նա որդես մեկ խմբավորում չի միավորված Դայաստանի գինութիւն հետ, սակայն նրանց միջեւ գոյություն ունի սերտ համակարգում, կանոնավոր կերպով անցկացվում են համատեղ զորավարժություններ, ինչն օգտակար է երկու կողմի համար էլ: Այդուհանդեռ ռազմակայանի գործունեությունը խիս բարդ է աշխարհաբանական բնույթի մի շարք դաշտաների թերությունների համար՝ գոյատեման հարց: Եվ Դայաստանի իշխանությունները դա հիմնալի են հասկանում: Թեեւ եւ երկի ներսում, եւ նրա սահմաններից դուրս ակտիվորեն հրահրվում են հակառուսական տրամադրություններ: Ռուսական ռազմաբազայի հեռացումը Դայաստանի համար հավասարազոր կլինի ինքնասղանության, սակայն համաշխարհային դրակիլական, ցավոր, ամբողջ հանրությունների ինքնասղանության բավարար օրինակներ ունի:

ԳԵՂԱՎ ՔՅՈՒՐՈՒՄՅԱՆ

Երեւանի նորընտիր բաղադրյալ բեկանածությունն առաջարածները լինեն, թե նրա գլխավորած ավագանու ցուցակին կողմ բվեարկածները, արդեն Երկմանի մեջ են. Ճիշտ էր արդյոք դեռասանական յուրօհնակ կերպարով հանրությանը հայսնի Յայկ Մարտրյանին ամենայն հայոց բաղադրյալ դարձնելը: Ծքաղափառ տասնյակ Երեւանաբնակ ներկայացուցիչներ ընտրել բառը չեն օգտագործում, բանզի սեղմտեմբերի 23-ի ընտրություններին նրա օգտին ձայն սկեց Երեւանի ընտրական ձայնի իրավունք ունեցողների ընդամենը 33 տոկոսը, կամ առավել դարձ ասած՝ 3-ից 1-ը: Թե ինչքանով է այս ցուցանիւը բնորոշում ընտրություն կոչվածը, ոժվար է միանաւակ գնահատական տալ, եթե հասկապես նկատի ունենան, որ այն որեւէ աղերս չունի ձայն բազմացի հետ:

կրակողնմերի չի լինում, դրանք երթեան անսղասելի դաշտոնաթողովքունների են հասցնում, անգամ զոհերով են ավարտվում: Արդյունքում ոնքն մի վիճակ, երբ գծատերեր անվանվողներն առանձնանում են իրենց ըեղ ու ռոպյլ արդելաձեւով եւ ունեցվածքով, տանկեր հիշեցնող ավտոմեթենաներով, արարական ըելիսերին ու արեւմարտում եւ սղասարկումը դադարեցնում, փաս է, որի հաստատման են երեկոյան ժամերի ուղեւորափոխադրումների հսկական Ժիաւափիթը: Տերեկային ժամերի 10-15 րոպե ենուղ ընդունիչումները ժամը 20-ից հետո կազմում են 30-40 րոպե, մարդկանց կուտակումների հանգեցնում, բացարձականում:

Superbowlpris på gullvuhvit

Տարօրիսապղբը թե ցավալորդաւ քայլաբարետանի դատասխանաւ տուները լրում են, շարունակում ան տեսել մամուկի ահազանգերը: Ի՞նչ դես արձագանեն, երբ աս դեմքերում դրանք իրենց բիզնեսներին են վերաբերում, մուր գործերին, այր թվում վարորդներին աշխատավարձեն չկարելում: Տեղին է նաև իհետել նախորդ բաղադրեի այն հայտարարությունը, թե 200000 դրամ աշխատավարձով ավտոբուսի վարորդների են աշխատանի հրավիրում, իսկ արձագանքուները չկան: Զե՞ն էլ լինի, բանզի անսկա կտրվածով երթուլայինների վարորդները դրանցից ավելին են տառապատճեն, յուրաքանչյուր օրվա ավարտին

Քաղաքամետք գծաւերերի,
թե երեւանցիների կողմին

Օրեր առաջ դիմումնագրությամբ բաղադրականություն մտած Հայկ Մարտիքյանի կուսակցական գնահատականը բաղադրագիտական շօջանակներին վստահելով, ցանկանում են մշակությունն հայտնել նրան որպես հաջողակ գործարար Եւրկայացնելու փորձերի առիթով, բանզի նրա բնակարաններ ու ավտոմեթենաներ ու ունենալը հենց այդպես էլ բնորուցեց՝ մարդն իր աշխատանքով ինչոր բանի հասել է: Այսուհանդեռ օրջաղատիս շատ ներկայացուցիչներ նաեւ այս կարծիքին են, որ Եւրեանի բաղադրեցի դաւոնը առաջնահերթ հանրությամն անմնացորդ ծառայելու միջոց է: Այնուս որ այս փաստականները, որից շահարկման նախանական են Ծեմարվում, թե հաջորդության հասածք կարող է լավագույն արդյունների հասնել նաեւ հանրային գործունեությունում, նաև այս է արդարացված, բանզի Եւրեանում կան հազարավոր հաջողակներ, որոնց ստեղծածն ու ունեցվածքը բազմադարձիկ ավելին են, կենսափորձն էլ վճնություն բռնած:

Հենց վերջինիս առումով է, որ ցանկանում եմ մտումներ հայտնել Յ. Մարությանի՝ վերջին 5 տարիների թանկացումների դայնամներում բաղադրյան տաճարության գնի չփոխվելու մասին ուրաց: Աղասում էի, որ բաղադրյանը նախընտրական շրջանին հատուկ հեղափոխական ոնք կարունակի՝ չն թանկացել, որովհետեւ այն արդեն իսկ շատ բարձր է: Ավագ չափեց, որն էլ հասկացվեց ուղեվաճի բարձրացման ուղղակի ակնարկը: Ածուց այս մոտեցումը կարելի է վիճարկել, սովորականի դեմ ասել, թե խոսք ձիւս չի հասկացվել, կրնաժուղության կազմակերպության գործությունը է պահպանության համար: Այս ուղղակի ակնարկը կարելի է եւ նաև բաներ: Բայց որ ժողովրդական խոսքում ասվում է՝ հասկացողին կես յոյլքան էլ է հերիք, դա էլ է անվիճելի: Այնոյն որ մի դահ ընդունենի, որ բաղադրյանը շրջանակ նաև առավել նեղ թիմակիցները դեռ չեն հասցել Յայկ Մարությանին բավարա թե լավագույն տեղեկացնել, թե գնա-շահութա-գերւահութային ինչ միջավայր է տիրում բաղադրյան սննդառության այս ոլորտում: Բայց շարժային երեանցի որեւէ մեկը տեղյակ է, որ ուղեւորափոխադրող գծեր բացելը, դրանք դահել-դահողանելը առանց զորքայության ու անգամ

իր ՀՀ իշխանություններվում Երևանի քաղաքականության մեջ ըստ պահանջման այն դրամները, որոնք երբուն վարորդների հայտարարությամանը որպես օրվա լուսակացության մուտքամտության մեջ առաջարկություն է հանդիսանում: Այս դրամների հազիվ 10 տոկոսն է առաջարկությունը մերժությունը տահույթը է, որը որոշակահատված անց, ըստ պահանջման այլ գործողության, որի կամ էլ մերժումների վեհականությանը, իր վարչությունը համապատասխանություն իրականացնելու համար կատարում է անգամ գործադրով կոչեր հնչեցին: Պարզ մի դաշտառով: Ընտանիքուն չորս չափահաս ունենալու դարագայում նրանցից յուրաքանչյուրի ուղղեւորածախսը, 50 դրամ նարձանակը լու դեղում, ամիսը կազմում է նվազագույնը 2500 դրամ, ընտանիքինը՝ 10000 դրամ: Վարորդները դարձեն, որ իրենց տուն տանելիք գումարում այս դայմաններում գծատերեն անգամ 1000 դրամով չեն ավելացնելու: Ասա այսպիսի բաներ: Եվ հաջո՞ւ իմաստ ու հանկարծ ի՞նչ է փոխվելու մարդու կազմակերպության մեջ կամ ուղարկելու համարական ակնարկից, հնչում է հնմնաբերաբար:

ոխտաբեն մօսաղես գծա-
յի ասովիսների ժեսով ա-
ռողետներին, թե քիզնե-
տում շահ ու շահույր չկա,
նոց ընտանիքների կանանց
ն գրավադրել, որ բանկե-
վերցնեն, երեւանցիներին
դաշասրկեն: Շաս հաճախ
ետք ժամկետներ են նույնել,
անը տրամադրության կո-
ղի, ուղետրափոխադրումը
Դարաբասիկ կանխագու-
այդես էլ չարդարացան,
ունակվեց հարյուր հազա-
րությունների վերջին դրամները
անհագուրդ ցանկություն-
գանում սահման չունի,
նաչում: Այնան, որ երթու-
ուղղությամբ ուղետրախա-
նակիս բազմաթիվ դիմա-
րյուննում, կազմել է միջին
նույն, գծատերի նույն 7-
շրջադաշտույթ՝ 50 ութեսու-
թը կազմում հազիկ 15-ը: 9-10-
շիատամինի արդյունում
6 շրջադաշտ, հավաքող
հազար դրամ, որի կեսն
առակված գումարն է, մնա-
նայի վառելիքի ու դահ-
սիսը եւ վարորդի 7-8 հա-
տում տարձը: Որ մինչ երե-
ք 20-ը նույն գումարը
կազմում հավաքում է, վարորդ-
ողին ամարտմած են հա-

ՈԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Հայաստանի վաստակավոր լրագրող

Ufhillku,
þlk^r Þjlkrm

Նախանձարդու բարանձավից մինչեւ այսօ
մարդկությանը հուզող հավերժական հարցե-
րից է, թե ՞վ է կերտում... դատությունը: Եթեի
մինչեւ ժամանակների վախճանն էլ այս
հարցն իր սղանիք դատասխանը չստանա:
Ուսանող տարիներին մեզ սովորեցնում էին, թե
ըստ մարդկանի դասականների՝ բոլոր դեմքե-
րում մարդկային հասարակության դատմու-
թյունը կերտում են... ժողովուրդները: Այդ տե-
սակետից ամենահամոզիչը թվում էր ռուս մարդ-
կանության նախահայր Գերոգի Վալենտինովիչ
Պլեխանովի «Անհատ դերը դատմության մեջ»
աշխատությունը: Սակայն տարիների հետ Պլե-
խանովի բարոզած զաղափարների հմայքը
զնալով նվազել է ին աշխում: Ես աստանա-
բար հակվել եմ այն տեսակետին, թե ժողո-
վուրդները իրականում ոչինչ էլ չեն վճռում այս
մոլորակում: Նրանք, այն, դատմական գործըն-
թացներին իրենց ավել կամ դակաս ակտիվ
մասնակցությամբ ձեւ ու կերպարան, կշոր ու
ազդեցիկություն են հաղորդում այս կամ այն
դատմական իրադարձությանը: Սակայն ի-
րեն առաջնորդվում են ոչ թե դասակարգային
գիտակցությամբ, ինչըթև ասում էր Պլեխանո-
վը, այլ՝ սովորական մարդկային բնազդներով
կամ զգացմունքներով: Իսկ այդ բնագրների
կամ զգացմունքների արթնացման գործում
վճռական դեր են խաղում ևլյալ դատմական
դահին ժողովրդական զանգվածներին առաջ-
նորդելու առանձլությունն ստանձնած ամիսա
գործիչները:

Հետեւարա, կարելի է ղղոնել՝ դամությունը կերտում են ոչ թե ժողովությունը, այլ՝ նրանց ծոցից դրւս եկած անհանեւր: Նրանց անձնական որպեսությունը՝ կամքը, Վճռականությունը, օջախայեցությունը, անշահախնդրությունը կամ ընչափաղությունը, դաշտունաբաղդությունը կամ դաշտուների նկատմամբ անտարբերությունը, զանգվածներին առաջնորդելիս աղքած բերկանի զգացումը, իրեւ թե հանուն ժողովրդի ու դետության դատասխանափություն սահմանադրությունը կամ դրանից խուսափելու վախճությունը, զանգվածների հմայվածությունից գլուխները կորցնել-չկորցնելու ունակությունը եւ բազմաթիվ այլ բաներ ամրայման ուղղորդուն են ժողովրդական զանգվածներին, ձեւ ու կերպարան են հաղորդում նրանց խուռ ընդգրկուներին: Այլ խոսնով՝ առաջացնում են աննկարագրելի խանդակառություն, որ հատկապես այս օրերին մեզանում շատ է հոլովկում օսարալեզու էջփորիա բառով: Դա գինովության դես մի բան է, որը վաղ թե ուշ անցնում է՝ շատ հաճախ ուղեկցվելով դարձ հիասքափությամբ: Ասածիս ենթաենան այն է, թե Նիկոլ Փաօհնյանը այս դահին հայաստանյան իրականության մեջ հայտնված դամության կերտո՞ն է: Արժանի՞ն է նա իր հսկ գլխավորած հեղափոխության առաջնորդի դերին, թե՞ ոչ՝ ցոյց կտա աղազան: Եթե կարողանա խուսափել հեղափոխության զոհը դառնալու ժանու հեռանկարից, որովհետև գրեթե բոլոր հեղափոխությունները խժում են իրենց զավակներին, աղա նա մեր երկրի դամության մեջ կնճին որդես մեծագույն հերոսներից մեկը: Եթե չկարողանա՝ կորցնի ոչ միայն երկրի բարձրագույն դեկավարի դաշտունը, այլեւ... համաժողովրդական հեղինակությունը: Վերջինը հնարավոր կիմի հատկապես այն դեմքում, եթե իրոքի ամեն օրու լայտեր հետապուրունիս:

Փաշինյանը գրաքն էրիսասարդ է, ուստի
նրան խորհուրդ կտայի մի՛ անգամ եւս ընթեցել
մեծն Զարենցի «Ավիլլես, թէ՞ Պյեռ» դրեմը:
Անձանք ես շատ կուղենայի, որ նա կարողա-
նա՛ր խուսափել Պյեռոյի ճակատագրից: Խոսքը
նրա նկատմանը ին անձնական համակրանքի
կամ հակակրանքի նասին չէ: Վաղո՞ւց արդեն
հաղթահարել եմ դեկավաներին համակրանք-
հակակրանքներով Վերաբերվելու միամտու-
թյունը: Խոսքն այն նասին, է, որ այս դասին
անձանք ինըն է վարում մեր դեւական նավը:
Եվ բոլորիս դեմք է, որ նա այդ նավը... չտա-
նի՛ դեռի խոչ ու խութեր...

Ղազախստանի նայրաբաղավ Աստա-
նայում տեղի ունեցավ տարբեր կրոնների
ներկայացուցիչների համատեղ աղոթք
հանում խաղաղության ամբողջ աշ-
խարհում: Աղոթքը տեսց միայն մի բանի
ռողբե, սակայն դասգամթ, որ հղում էին
հոգեւորականները, հասկանալի էր: Աշ-
խարհում հիմա խաղաղությամ եւ կայու-
նության կարի ունեն տասնյակ ղետու-
թյուններ, իրավիճակը սրվում է ամեն օր:
Բայց «ահարեւէչություն» եղան արդեն
անոր մտել է նույնիսկ սնտեսապես զար-
գացած Եվրոպական երկրների դասմու-
թյան մեջ: Կրոնի հետ կապված հիմ-
նախմնդիրների թիվը միայն ավելանում
է: Եվրոպայում աճում են հակախլամա-
կան տրամադրություններ, որոնք կապ-
ված են զարթականների զանգվածային
միջացիայի հետ եւ, որմես հետևանք,
արձանագրում են սոցիալական հիմ-
նախմնդիրների աճ: Խալանը ժամանեց
ասոցիացվում է կրոնական անհանդրու-

Խարհային հարստության աճին, սոցիալական աղեծների մասշտաբը ժարուհակում է ընդլայնվել: ՍԱԿ-ի սվյալներով Երևանի բնակչության 14 տոկոսը բնակչության սովորական է: Գործազուրկների ընդհանուր թիվը գերազանցել է 190 միլիոնը: Դա ուժեղացնում է սոցիալական անհավասարությունը որպես արմատականության համար դարձար հող: Այդ դաշտառով կենտրոնական հարց է անվտանգ, արդարացի աշխարհի գաղափարը»: Սակայն ամեն տարի համաշխարհային հանրությունը կարծես թե հեռանում է արդար աշխարհի գաղափարից: Ալ Ազիար հայանական համալսարանի գերազույն իմամ, Շեյխ Մուհամմադ Ալմադ Աք-Թայյերի խոսքերով Աֆղանստանում, Իրաքում և Սիրիայում 2001-2018թթ. բաղադրական ուժերը ծախսել են 1.5 միլիարդ դոլար: Եվ դա այն դեմքում, երբ աշխարհում 750 միլիոն մարդ չգիտ ո՞չ կարդալ, ո՞չ րողներ, դատաստվել են հազարավոր հարցարույցներ, բանի որ ցա կարեւու եր օրակարգը: Համագումարի խոսնակները միակարծիք էին սերն ու խաղաղությունը կօգնեն մարդկությանը:

Ուսասանի մահմեդականների հրագեւոր Վարչության եւ մոլոքինների խորհրդական նախագահ Ռազիլ Գայսուտիկին համոզված է, որ նան միջկրօնական երկխոսությունն իսկական խաղաղության որակի կամքական է, որն իր մասնակիցներից դահանջում է բարյական սխալ բանն: Հոգեւորականները դատաստ եւ նան սխալն գործելու՝ օգսվելով բոլոր կրոնների գիւղավոր սկզբունքից՝ համարությականություն եւ հարգանք ուրիշ ռասամերի եւ կրոնների նկատմամբ: Այս որ Աստանան վեցերորդ անգամ դարձում է համաշխարհային եւ ավանդական կրոնների մայրաքաղաք, նոյնուրության մասնակին է: Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլյան Նազգա

Ասանայում ավարտվեց համաշխարհային եւ ավանդական կրոնների առաջնորդների վեցերորդ համագումարը

Ժղականության եւ ծայրահեղականության հետ։ Կարովիկ եկեղեցում սկանդալները, որոնք կապվում էին անչափահասների նկատմամբ այլասերված գրծողություններում հոգեւորականների դժմ մեղադրանքներով, նոյնակա մղրած են հորեւեսության։ Ենդինան եզրին է Ուղրափառ եկեղեցին, առավել եւս այն քանից հետո, երբ Կոնստանդնուպոլիսը ավտոկեֆալություն տրամադրեց ուկրանական եկեղեցուն (*): Եվ ոչ մեկը վեց համագումարներից, կարծու թե, չէր անցել նման դայնաններում։ Սակայն դաշտնական Աստանային հաջողվեց որդեւ հոգեւորականներին, չնայած առկա տարածայնություններին, օստելու քանակցությունների սեղմանի շուրջ։

էլ գրել: Եվ ահա կրոնական գործիչը հաճախ միակ աղբյուրն է կրթության եւ դաստիարակության, նմանվելու միակ օրինակը: Չաս կարենք է, որ խաղաղության եւ հանդուժողականության մասին մտերը հոգեւորականը կարդանա հասցել որդան կարելի է չաս թվով աշխարհականների: Դրա համար անհրաժեշտ են նոր մոտեցումներ եւ տեխնոլոգիաներ: Քենց այդ դաշտառով էլ նախագահ Նազարբաևի նախաձեռնությամբ կստեղծվի տեղեկատվական դորտալ: Նրա խնդիրն է օգնել ուսումնասիրելու եւ ներդելու կրոնական արմատականության եւ ամբողջությամբ վերցրած բանության ցանկացած դրսեւորումների համբեկ կայունության ամրապնդման մեթոդների ներդրմանը:

նաշխարհային հանրակցության փոխ-
ախազքի Դյոժիմավըն Դամբաժավ
լաճան, Դինաստանի դառսականների
ասոցիացիայի նախազքի Լի Գուան-
ֆուն, ԵԱՀԿ գլխավոր քարտուղար Թո-
նաս Գրեմինգերը. «Կրոնները հանուն
խաղաղության» համաշխարհային
կազմակերպության գլխավոր քարտու-
ղար Ուկյամ Վենդիին: Ընդհանուր առ-
նաճք Դազախստանը հավաելել է ավել-
ի քան 80 տասվիրակություններ աշ-
խարհի 45 երկրներից: Ակնհայտ է, որ
համաշխարհային կրոնների առաջ-
նորդները գգում են նման հանդիպում-
ների կարիքը բանակցությունների վար-
ման հավասար հնարավորությունների
հարթակում:

Խնդիրն արդիական է, վերջին տարիների իրադարձությունները ցույց են տալիս, որ կրոնական արմատականությունից աղափառքաված չեն ոչ բարեկեցիկ դետուրյունները եւ ոչ էլ նրանք, ում ՀԱՅ-ն բերվում է միայն հակառելյինգներում: Դրա համար էլ «Ճճնարիշ» բոլոր առօնմներով կրոնական կրթությունը այժմ արդեն մանում է դետուրյան կայունության եւ անվտանգության հիմքերի ցուցակի մեջ: Այդ դաշտառով էլ խոս-րաբաւը, աշխարհիկ դետուրյուն է, սակայն կրնը եւ նրա ավանդույթները ծառայում են երկիր կայունությանը՝ զարգացնելով ժողովրդի ազգային իմբոնությունը: Այդ դաշտառով էլ Ղազախստանը դարձել է Միջկրոնական եւ միջազգային կրթական երկխոսության զարգացման կենտրոնի ստեղծման նախաձեռնողը: Այդիսից երկխոսությունը ասոր անհրաժեշտ է աշխարհին՝ ինչպես երբեք:

ԱՐԱՄ ՍԱՓԱՐՅԱ

ՀԱՄՈ ՄՈՍԿՈՖՅԱՆ

Pbjrn

**Իրաքյան
Շուրջիստանի
խորհրդարանի
պատգամավոր
ընտրվեց Զախորից
Վահիկ Քամալ
Մերանյանը**

Իրայշան Զուրդիստանի խորհրդարանական ընտրությունները ընթացան բավականին բարդ իրավիճակում՝ նկատ առնելով բուռն մրցակցությունը Բարգանիների եւ Թալարբանիների կողմնակից կուսակցությունների միջեւ։ Յուսիս Արեւելում Իրանի սահմանակից Սովեյմանիյե քաղաքը Թալարբանիների ազդեցության տակ է գտնվում, գլխավորաբես բնակեցված քրդերով։ Իսկ Երիմը, Դիոկր, Զախոն՝ իշխող Զրդական Դեմոկրատական կուսակցության ղեկավաներ, նախագահ Մեսուլ Բարգանիի եւ Նեչրվան Բարգանիի ազդեցության շրջաններն են։ Այստեղ արդեն ամերիկյան 5 ռազմաբազաներ են կառուցվել եւ կառուցվում են, արդում է նաեւ քրիստոնեական ստվար ազգաբնակչություն՝ ասորիներից, քաղդեացիներից եւ հայերից բաղկացած։ Այստես որ ընտրությունների նախնական արդյունները եւ վերահաստատված հայտարարության միջեւ տեղի ունեցան բազմաթիվ փոփոխություններ՝ որոնցից գերծ չմնաց նաեւ հայկական գաղթօջախը։

Իրավյան Զուրդիստանի խորհրդարանի
դատապահավոր դարձավ **Վահիկ Զամալ**
Սերանյանը Զախոյից, 497 վետով։ Ա-
ռաջին հաշվարկման ժամանակ ընտր-
վել էր **Երվանդ Նշան Ամինյանը-Մար-**
կոսը Դիոկից, որն գրավեց Երկրորդ տե-
ղը՝ 489 «ձայնով»։ Հավետիք «Ազյուծ»
Սուրադ Մարտիրոս Վարդանյանը
գրավեց 3-րդ տեղը թեկնածուների մեջ՝
476 վեճերով։ Ընտրության նաև նա ակ-
ցած մյուս հայ թեկնածուները՝ **Էղօար**
Դակոր Պետրոսը, Նուբար Սիփան
Ղարիբը Երիխից, դժբախտաբար չկա-
րողացան մոլու գործել խորհրդարան։

Հեռախոսով կաղվեցինք Զախու, ընորհաւորելով իրային քուրդիստանի խորհրդարանի նորընշիր հայ ղազա- մավորին: Վահիկ Զամալ Սերանյանի ծնողներն ու գերդաստանը օրտական Ազգային Ազատագրական շարժման ակտիվ մասնակիցներից են եղել ու մեծ հեղինակություն են վայելում Թուր- ֆիայի սահմանամերձ Զախոյի եւ Դիո- կի նահանգում, թե՛ հայկական եւ թե՛ քրդական ղեկավարության մոտ: Շուտով կը հրատարակեմ նաեւ հարցազրույց՝ Վահիկ Զամալ Սերանյանի հետ, իր նոր ղազունին հաստապելուց հետո:

Սիրիայի իրադրության առաջին փուլային անցումը համարվում է այդ երկու Ռուսաստանի հակառակ բարեկալան գրողության ձեռնարկումը, որը տեղի ունեցավ Սիրիայի Դամրամետության օրինական կառավարության խնդրանքով: Այն սկսվեց 2015 թ. սեպտեմբերի վերջին Եւ շարունակվում է արդեն երեք տարի: Այդ ժամանակամիջոցով ռուսաստանի, սիրիացի և իրանցի գինվրականներին հաջողվեց արմատախան փոխել իրավիճակը դաշտում:

Այժմ սկսվում է երկրորդ փուլային անցումը: Դրա սկզբը կարելի է համարել 2018 թ. սեպտեմբերի 17-ը: Այդ օրը տեղի ունեցավ Երևան կարեւոր իրադրություն: Առաջին Սոչիի հանդիպումն է, որը դրական է: Շնորհիայի Եւ Ռուսաստանի նախագահները համաձայնագիր կնեցին Եղիշի առաջազնականացված գոտու ստեղծման վերաբերյալ:

Երկրորդ իրադրությունը որեւզական է: Իրայիշական ռազմուանական իրադրության ժամանակ սիրիական բանակի C-200 հրթիռների հարձակումից խոցվեց

Սկսել է Սիրիայի իրադրության երկրորդ փուլային անցումը

Խոհշխազերծ զոտին որպես օսաւ զորիւրի դուրսքերնան նախադրյալ

ռուսական հետախուզական օդանակ, զորվեց 15 գինծառայոլ:

Սոչիի համաձայնագիր կնման ընորհիվ հնարավոր եղավ խուսափել Սիրիայի սարածի վրա ԱՄՆ-ի գլխավորած միջազգային կողայիշայի հարվածներից: Դարձակման դատկակը դեմք է դառնար Եղիշի նահանգում խաղաղ բնակչության դեմ կառավարական ուժերի կողմից դիմական գենիի կիրառումը: Սադրանի համար ինչ նախաղարական գործը բնակչության մեջ հմտացած «Սոյհակ սաղավարտներ» եւ արեւմյան լրավամիջոցները:

Սակայն Սոչիում ձեռք բերված համաձայնությունները խափանեցին այդ ծրագիրը: Դրանցով նախատեսվում է Եղիշի նահանգում ստեղծել 10-15 կմ լայնության առաջազնականացված գոտի, սիրիական գործեր դեմք է մնային իրենց դիրքություն, իսկ գրոհայինները դեմք է մինչեւ հոկտեմբերի 10-ը գոտուց դրու բերեն ծանր սովորական գործությունները: Շնորհական իրամասարաւասված էր, հավաքել էին բարեկարգ ստեղծել, նախավորական երեխաներ, դաշտավայրեր, ուղարկան գործությունները և առաջարկությունները առաջարկությունները:

Սակայն Սոչիում ձեռք բերված համաձայնությունները խափանեցին այդ ծրագիրը:

Դրանցով նախատեսվում է Եղիշի նահանգում ստեղծել 10-15 կմ լայնության առաջազնականացված գոտի, սիրիական գործեր դեմք է մնային իրենց դիրքություն, իսկ գրոհայինները դեմք է մինչեւ հոկտեմբերի 10-ը գոտուց դրու բերեն ծանր սովորական գործությունները: Շնորհական իրամասարաւասված գործությունները ստեղծել, նախավորական երեխաներ, դաշտավայրեր, ուղարկան գործությունները և առաջարկությունները առաջարկությունները:

Սակայն առաջին ներկայում ամեն ինչ է, որ տեղի է ունենում ըստ ժամանակացուցիչի:

Դամաձայնությունները մասին: Սիայն Ազատ սիրիական բանակի բուրգարական գործությունը հաջողվեց իրավաբանական իրավային համայինները դրա մեջ մեղադրեց իրավաբանական իրավային համայինները և առաջարկությունը հաջողվեց իրավաբանական իրավային համայինները և առաջարկությունը:

Ռուսաստանն ու Շնորհիան արմատականներին հակառակ բանական է նա տարածությունը և այդ մասին տեղեկացրել են ՍԱԿ-ին: Շնորհիան անզիջում գրոհայինների դեմ կարող է օգտագործել ոչ միայն տամկեր, այլև ռազմուանակեր: Շնորհի Եղիշի նահանգ են բերել նաեւ հատու գործությունը և առաջարկությունը կարող է օգտագործել նաեւ իրենց նահանգ իրավաբանական բանական առաջարկությունը: Արմատականների հետ Շնորհի նահանգ առաջարկությունը առաջարկությունը կարող է օգտագործել նաեւ մասաւարարվել են C-300 գեներատորի համայիններ, որոնք կարող են թիրախներ խոցել մինչեւ 250 կմ հեռավորության վրա: Առավել են նաեւ մարտավարական բանական բախումները: Համայիններ կարող են արդյունակել յիմել նոյն միակ հակառակորդի ռադիոէլեկտրոնային գրոհի դայանակությունը: Սիրիան ներկայում ունի նաեւ ռազմուանական դայարի միջոցներ: Այս ամենը տասնամական դայարի միջոցները: Այս ամենը տասնամական դայարի միջոցները:

Այս ամենը գարնանը Սիրիայի կառավարությունը է Սիրիայի ճանամատի կարգավորմանն ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին: Դրա ամրամունակ են մեկ փաստարկ է ՌԴ արքունական բանական դայարանությունը:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Սեպտեմբերի 24-ին ՌԴ դաշտամության նախարար Սերգեյ Շոյգուն հայտարարեց Սիրիայի հակառակային դաշտամության ուժեղության մասին: Սիրիայի արեն մատակարարվել են C-300 գեներատորի համայիններ, որոնք կարող են թիրախներ խոցել մինչեւ 250 կմ հեռավորության վրա: Առավել կարող են նաեւ մարտավարական բանական բախումները: Համայիններ կարող են արդյունակել յիմել նոյն միակ հակառակորդի ռադիոէլեկտրոնային գրոհի դայանակությունը: Սիրիան ներկայում ունի նաեւ ռազմուանական դայարի միջոցներ: Այս ամենը տասնամական դայարի միջոցները:

2019 թվականի գարնանը Սիրիայի կառավարությունը կարող է առաջարկությունը ուղղված հակառակորդի ռադիոէլեկտրոնային գրոհի դայանակությունը: Սիրիան ներկայում ունի նաեւ ռազմուանական դայարի միջոցները:

Այս ամառն առաջարկությունը է Սիրիայի ճանամատի կարգավորմանն ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դաշին:

Շնորհի նահանգ առաջարկությունը է առաջարկությունը ուղղված ռուսավորական կայուն դա

Ազգական պատմություններ

Թիվ 40(400)
26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
2018

Եակ 3ԱՆ

Նոյն հոկտեմբերին մոլորակը ցնցեց երկրորդ բոթը. 90 տարեկանում ճահացավ աշխարհահռչակ լրասանկարիչ Արա Գյուրեց: Պատվարեր տիտղոսներ, կոչումներ, օֆանքաներ. կյանքի ընթացքում Արա Գյուրեցը համաշխարհային փառքի ու դափնիների դակաս չի գօցել: Բայց նրա հետ թեկուզ մեկ ժամ գրուցած մասդրու համար դարձ է դարձել, որ Գյուրեցը փառքին ու կոչումներին օսարի աշերով է նայել: Նրա համար ամենաարժեվոլոր, թանկ դահը մտերմիկ միջավայրում գրուցն էր, Ստամբուլի՝ իր անունը կրող սրարանում մտավորականների հետ մի սեղանի շուրջ հավաքվելը, իր հետ առաջին անգամ ծանոթացող հայ լրագրողի ուսին վարդեւաբար թիվիցանելն ու նրա լրասանկարչական սարի որակը գնահատելը: Գյուրեցը ֆոտոհարցարուցներ է արել ինդիրա Գանձիի, Ուկանութն Զերշիլի, Բեռնար Ռասսելի, Սալվադոր Դալիի, Պարլ Պիկասոյի, Մարկ Չագալի, Ալֆրեդ Շիչնիի և հարյուրավոր հանրահայց մարդկանց հետ, հոդվածներն ու լրասանկարները հայտնվել են նիշազգային մերիդի առաջին հորիզոնականներում: Նրա նորատակը հայտնիներին նկարել չի եղել, այլ հայտնիների դարձ, մարդկային, անդամույթ նկարագիրը, նրանց խառնվածքն ու էլեկտրոնացահայտելը: Գյուրեցի աչքը կարողացել է «մերկացնել» անվանի մարդկանց՝ անդամական գործիչների, ղետությունների դեկապարների, դերասանների, արվեստագետների ու մտավորականների ներաշխարհի թափնակած էլեկտրոնն ու անկեղծ հոգեվիճակը: Իսկ երբ Գյուրեցն իր լրասանկարչական սարնկ ցուցել է մեծ ու փոփոք բաղադրություն, հավերժացել են մարդկային կենցաղի, միջավայրի, արդեպական գերազանցությունը, անհաջողությունը ամենահրական ու չճիշճորդավորված դասկերները: «Ստամբուլի աչք» թուրքերն օսամբել են Գյուրեցին «սեփականացնորհել»՝ նրա անունը կատելով բացառապես Ստամբուլի հետ, նրան հռչակելով հազարամյանի 10 ամենահյայնի թուրքերից մեկը, «Դարի լրասանկարիչ»: Եվ իսկապես, Արա Գյուրեցը, որի մայրական կողմը 400 տարվա դոլսահայեր են, իսկ հայրը շատինգարահիսարցի է և իր հոգած գերդաստանից փրկված միակ ներկայացուցիչը, մոտ 70 տարի կամա թե ակամա մեծ փառք է բերել Թուրքիային:

Ալեքսանդր Թոփջչյան

Հեղինակն առաջին իսկ էջից անսովության մեջ, եթե ոչ արտաքող ընդունելություն է դատարաստել մեզ՝ ընթերցողներին համար։ Ընդունելություն, որը կատելի է որ ավել որդես գրական մանր խովհանություն։ Իրամցնում է մեզ մի *stetus*՝ առ ի ընթերցանություն եւ միաժամանակ ազդարարում «Գրականությունից իրաժարվելու մանիթես»-ը, ըստ որում՝ Օ: Թվաբանութեան ասել է, թե չկա կամ թե «գրության գերա ճակարդակ»-ն է, ինչու կը նորութեան սրուևսուրայի իմանելու մասին։

«Դրամարվելու» ինաստ առավելագույն կածսվի գրի ընթերցանության ընթացքում, բայց այստեղ էլ մեզ դարձյալ մի անակնկալ է սղասպիզ. «Այս ժենարժ գրված է այն մարդկանց համար, որոնք ծանոթ են Ֆերնանդ Պետոայի եւ Կոնստանտինոս Կավաֆիսի դրեզիային, կարդացել են Լառիսլավ Կիլմայի վեղերից գոնե մեւը, անգիր գիտեն Բրորիզանց մեկ տող, իսկ երազում տեսնում են Սելինի բազմականութերու»:

Գյուլերյան դարաշրջակը փակվեց

Արա Գյուլերն իր հոււշերուա դասմում է որ Եթևասարդ տարիներին ցանկացել եկան սցենարիս, կան ռեժիսոր դառնալ Սի օր էլ լուսանկարչական սարելով ուղղակի խաղացել է, մի-եւկու անգամ չըրխկացրել ու զգացել է, որ այս գքաղ մունին իր սրտով է: Ի վերջ, լուսանկարչությունը սցենարիսի եւ ռեժիսորի մասնագիտությունների համադրությունն է, եթե դիմարկենի Արա Գյուլերի տեսանկյունից: Նա լուսանկարները բենադրել են ուրեմն ռեժիսոր է, նրա ամեն լուսանկար մի առանձին դասմություն է դասմուն ուրեմն նա սցենարիս է: Առաջին անգամ Գյուլերը լուսանկարել է 1948 թվականին, երբ Արաթուրի արձանը ջարդել են: Նա այդ տեսարանը լուսանկարել ու հրապարակել է. այդ օրվանից էլ սկսվել է ֆոտոլրագրողի երկարանյա ու անդավաճան ճանապարհը:

վի՞ն,թե ոչ: Երկու անգամ Արարատ սար
Ելած եմ՝ ամենեն վերին գագաթը, կոր
զեի Նոյի տաղանք գտնել, չգտա:...ի
գործս լուսանկար բաշելմ է, ամճա ադի
կա միայն լուսանկար չէ, աղոյ ֆոռս
ժուռնալիս կրսեն. շատերը կտիրու
ծիւը չեն գիտնար: Է՛, ի՞նչ ընեմ. ունեմ
ցած-չունեցածս լուսանկարներս են, նա
յե, կահավնի՞ աղեկ, չե՞ հավնի՞ հու
չե՞,- ասաց Գյուլերը: Ի դեռ, աշխարհի
Նեմրուք սարի մասին համալրական
Տեղեկություններ է սացել Գյուլերի լու
սանկարների ընորհիկ: Նա 130 լուսնա
կար էր բերել իր հետ, ջրագրեց, որ շա
կուգենար Քայաստանում թանգարան ու
նենալ: Ի՞նչ իմանար Գյուլերը, որ մեր Երև
ռում նշակութային, կրթական նշանա

Կության ժիմություններ, որդես կանոն, չեն կառուցվում: Դա Երկարե օրենք է, որն աշխատում են ջխախտել:

Մոլորակի վրա չկա մի անկյուն, որտեղ
Արա Գյուլերն իր լուսանկարչական սար-
ֆով եղած չլինի: Նրա արդյունքում է, որ
համարյա 1 միլիոն լուսանկար ունի:
Նրա գործերը միջազգային հեղինակա-
վոր հաստատություններում են, ինչպիսիք
են Փարիզի Ազգային գրադարանը, Զի-
կագոյի եւ Նյու Յորքի մասնավոր հավա-
քածումերը, Ջոնլի «Լյոււպիզ» թանգա-
րանը: Գյուլերը հայութավոր ցուցահան-
դեսներ է ունեցել ամբողջ աշխարհում,
նրա լուսանկարը եղել է «Պիկասո. մե-
տամորֆոզ եւ միասնություն» ցրի բազ-
մալեզու հրատարակությունների առա-
ջին էջում: 1989 թվականից Գյուլերը
մասնակցում էր «Մեկ օր... կյանքից» մի-
ջազգային մախագծին՝ միանալով աշ-
խարհի տարբեր երկների
լուսանարհներին:

Արա Գյուլերի լուսանկարչական արվեստը վավերագրության ու գեղարվեստի համար պես է, որն անփոփում է դասնություն, դարաշրջան, սերնդափոխություն, փիլիսոփայություն եւ այլ արժեհամակարգերի միամբողջություն։ Ի վերջո, աշխարհի մի ծայրից մյուսը հասնելու, սարքեալագների, անհայտ

գյուղերի փողոցներվ, արվածաններով, կամուրջներով, խեղճ ու աղբա քաղամասերով շրջելու համար միայն լուսանկարիչ լինելը բավական է: Գյուղեր խորովածք գիտակցել է իր առավելությունը՝ ինը դար, տարի, ամիս, օր, դահ է հավեժացնում, ինը նարդկային հոգեվիճակ, միջավայր, ժամանակ է կանգնեցնում ու նորից կյանք տախի, ինըն անմահացնում է մեզ համար աննկատ ու աննշնար, իր համար՝ չափազանց կարենու ու անասելի գեղեցիկ երեւություներ: Այսդիսի արվեստագետները հայրու տարին մեկ են ծնվում: Ու ծնվում են հայրու տարվա եղած-չեղածը, ամբողջ հունձքը, արժեները, ժառանգությունը սերունդներին ավանդելու հատուկ առավելությամբ:

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՈՒՄ ԹՈՒՂՔԻՑ ԱՌԱՋ ԿԱՄ ԳՐԱԿԱՆ ԽՈԽԼԻԳԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ ՆՈՐԻ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

**Ազատ մտորումներ Արամ Ավետիսի «Կույր կետադրություն»
ժողովածուի մասին**

Ահա այսպէս՝ կտրուկ եւ անսղասելի Ասես մի գաղտնաբառ, առանց որի չեն կարող օգտվել համակարգիք:

Ասացվում է, որ ընթերցողների ջախջանից մեծամասնության առջև փակ են գրի «դրաները», բանի որ «Այս բանաձեկի դեմքն է խսորեն հետևի ին տեսի ընթերցող»:

Ես՝ Կարգադիմակ ու դարտաճանաչ ընթերցողս, Անդրկայացված դահանջների ընդամենը բառատուն տոկոսն եմ բավարարում: Առաջին երկու հետինակների գործերին իիշ թե այս ծանոթ եմ, հաջորդ երկուսն ինձ, մեղած, կատարելապես ան-

ծանոթ են, իսկ Երազմներուն ընդհանրա
լին կետադրություն չեն տեսնում: Բայց
բանի որ առջևս համակարգիչ չէ, ես
ճանավանդ ցանցահեն չեմ, որ «զաղաց
նաբառը» կորեմ, որուում եմ գիրք կա
դալ վերջից, ետնամուտից եւ մի նոր ս
նակնկալի եմ համովարում. **Երպան**
Վարդանյանի վերջաբանը՝ «Մեծ աչք
համաստեղությունը» վերնագրով, հասուն
մտքով շարադրված բննադրաւական մ
տեսքություն, որդիսին հաճախ չեմ ընթեռ
զում մեր ճանուպում:

Վերջին սկսված փոփոքակալ գիրքն ա

կաճայից ընթերցվում է խառնիխուռն, եւ կարծում ենք դա չի խանգարում գրի ամ-բողական ընկալմանը, բանի որ սա որո-ւակի ֆարուղայով կառուցված մի երկ չէ, այլ իրարից կատարելապես անջատ, ներ-ին հստակ կադ չունեցող դասումներ գրականության, գրողի, նրա անելիքի, գրելու-չգրելու անհրաժեշտության մա-սին: Ասես բնազդային մղումով, ինչողե-սեւ գիտակցված, հայտնվել է մի կետում, որտեղից ետղարձ չկա, սակայն առաջ գնալու համար ոետք է դժվարին եւ չա-փազանց դատասխանատու ոնտրություն կատարի:

Դամիել ԵՐԱԺԻՇԸ

Հեռանում են հայերը Երևան
քաղաքից...
Ես աղքատ եմ:

Օսիմ Մանդելսամ

18-րդ դարի ռուս գիտնական, լուսավորիչ Միհմայի Լոմնոնոսովը, ռուսաց լեզվի թերականության տակածի վրա աշխատելիս, հետեւյալ դիմարկումն է արել. «Ուստաց լեզուն մեծ է բոլոր եվրոպական լեզուներից՝ ինչն իր լայն ընորդելով եւ բառադաշտությունը: Սա անհավասար կրկա արտասահմանյան եւ բնիկ ռուսներին, ովքեր ավելի շատ օտար լեզուների մեջ են խորացած, բան սեփական լեզվում»: Այնուհետև Լոմնոնոսովը մեջքերում է Քոջին կայսր Կառլ 5-րդի կարծիքը լեզուների մասին: Ափավասիկ. «Խորաներենով լատակա է խոսել Ասծու հետ, ֆրանսերենով՝ ընկերների, գերմաներենով՝ թշնամիների, իսակերենով՝ գեղեցիկ սերի հետ»: Ըստ Լոմնոնոսովի, եթե կայսր ինձնար ռուսաց լեզուն, առաջ իր ասածին կավելացներ, որ ռուսերենով լատակա է խոսել նոված բոլորի հետ: Օտար գիտնականն իր ասածը իմանավորում է նորանով, որ ռուսերենն իր մեջ ընդգրկում է նոված լեզուների բոլոր բարեմանությունները:

Իսկ մենք, եթե հերթին կարող ենք հավելել, որ, եթե իմբ՝ Լոմնոնոսովը իմանար հայերենը, կասեր, որ ի թիվս նոված լեզուների, հայերենը դարրունակում է նաև ռուսերենի առավելությունները: Օրինակ, Չորջ Բայրոնը Սուրբ Ղազար կողում, Միխայլայանների մոտ ստվորելով հայերենը, եղակացրեց, որ այս Ասծոն հետ խոսելու լեզու է: (ճիշ է, Արաքի հետ որ լեզվով էլ խոսեն, կընկալի, սակայն խոսր ոչ թե Ասծոն ամենագետ լինելու, այլ ույալ լեզվի կարողության, վայելչության մասին է):

Հայկական մշակույթը բարձր է գնահատել նաև լեզվագետ Նիկողայոս Մարդ: Նա նույնիսկ խոստվանել է. «Ծագումով հայ լինելու դաշիվը չունիմ» (Ս. Մար, Հայկական մշակույթ, Ե., 1989, էջ 3):

Հայալուած էր նաև հանճարեղ դրես Օսիմ Մանդելսամը: Այդ են վկայում ոչ միայն Հայաստանին նվիրված բանաստեղծական շարժը, այլև «ճանալարի հորդություն Հայաստան» եսեն, ինչուն նաև իր կողք՝ Նարեմիա Մանդելսամի հոււղարատում: Պոետը դարձարեց գերված էր հայկական մշակույթով, հասկամեն լեզվով, ահավասիկ:

Գումական լեզուն է դարձել սիրելի,
Զո դամբանմերի զիր անքասիր,
Ուր ամեն տաղը-դարմի ունելի
Եվ ամեն բաղը-բակ է դարդասի:
(թագմանություն՝
Դրաշյա Բեյլերյան)

Հաջորդ երթվածները եւս վկայում են հայոց լեզվի, մշակույթի վաղնջականությունը, նախասեղծ ուժը, եւ Հայաստանը ներկայացնում որդեմ բաղադրակարգության օրրան:

Մանդելսամի սերն առ Հայաստան՝ կարելի է ասել «Վարակիչ» էր: Հայաստանի Սոսովա վերաբանալում տես, նա Աննա Ախմատովայի անունը դարձնում է «Անուս», եւ այդուհետ Ախմատ-

ԿԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«ԱՌԱԴԱԿԻԴ ՔԱՐԵՐԻ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ - ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՀԱՅԱՍՏԱՆ»

Վաճ իր նամակները ստորագրագրում են «Անուս»: Մանդելսամի ազդեցությամբ էր, որ Ախմատովան եւ իր գրչակիցները սկսեցին քարգմանել Դանիել Վարուժանի, Զարենցի եւ այլոց երթվածները: Ինչուս գրում է Նադեժդա Յակովլենան, «Անուս անունը մեզ իշեցնում է Հայաստանը, որի մասին, ինչուս Մանդելսամը ամենուր գրում է, չի դադարում երգել» (անդ, էջ 77): Պոետը սիրում էր նաև հայկական լեզվում»: Այնուհետև Լոմնոնոսովը մեջքերում է Քոջին կայսր Կառլ 5-րդի կարծիքը լեզուների մասին: Ափավասիկ. «Խորաներենով լատակա է խոսել Ասծու հետ, ֆրանսերենով՝ ընկերների, գերմաներենով՝ թշնամիների, իսակերենով՝ գեղեցիկ սերի հետ»: Ըստ Լոմնոնոսովի, եթե կայսր ինձնար ռուսաց լեզուն, առաջ իր ասածին կավելացներ, որ ռուսերենով լատակա է խոսել նոված բոլորի հետ: Ուստի կայսր ինձնար հասած իմանավորում է նորանով, որ ռուսերենն իր ասածը իմանավոր է նորանով, որ լատակա է խոսել նոված բոլորի հետ:

Մարմանի ավելի բարձր գնահատական անհնարին էր դատկերացնել, չչո՞ր որ Գյորեթի խոսերով գրած՝ Շուրերի «Գրեթենը ճախարակի մոտ» երգը («Ֆաուլսից») համարվում է համաշխատական կարգությունուները: Օրինակ, Չորջ Բայրոնը Սուրբ Ղազար կողում, Միխայլայանների մոտ ստվորելով հայերենը, եղակացրեց, որ այս Ասծոն հետ խոսելու լեզու է: (ճիշ է, Արաքի հետ որ լեզվով էլ խոսեն, կընկալի, սակայն խոսր ոչ թե Ասծոն ամենագետ լինելու, այլ ույալ լեզվի կարողության, վայելչության մասին է):

Դրավակ, Կոմիտաս երգերն ի զորու էին մեղմելու Վորոնեժի եւ Շենավոր արեւելյան աստորավայրերում գտնվող դրեշի տառաղամները: (Ի դեռ, Մանդելսամը առաջին դրեշն էր, որը համաձակվել է դաշկագետներ, խարազանել Սավինին, ինչի համար եւ դարձարական կարգությունը մասին):

Պոետի երաժշտական ըմբռնումների մասին կարող են որոշ դատկերացնում տալ հետեւյալ մեջքերուները. «Շուրեմի մազուրկաների կիթիսարի համերգային էջերը, Լիսի էյտուների զանգոլակով շաբանդակաները, Սոցարի՝ իննա տոյի վրա խայտացող ծաղկաթմբավոր կախովի այդիները, ընդհանուր ոչինչ չունեն բերենվենյան ստանաների գաճաճ մացարություն հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կատուն Մանդելսամը գրում է. «Եթե մենք սովորեմ լսել Ղանտեին, մեր ունկը կրուար կլանեին ու տրոնինի հաստի հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կատուն Մանդելսամը գրում է. «Եթե մենք սովորեմ լսել Ղանտեին, մեր ունկը կրուար կլանեին ու տրոնինի հաստի հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կատուն Մանդելսամը գրում է. «Եթե մենք սովորեմ լսել Ղանտեին, մեր ունկը կրուար կլանեին ու տրոնինի հաստի հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կատուն Մանդելսամը գրում է. «Եթե մենք սովորեմ լսել Ղանտեին, մեր ունկը կրուար կլանեին ու տրոնինի հաստի հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կատուն Մանդելսամը գրում է. «Եթե մենք սովորեմ լսել Ղանտեին, մեր ունկը կրուար կլանեին ու տրոնինի հաստի հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կատուն Մանդելսամը գրում է. «Եթե մենք սովորեմ լսել Ղանտեին, մեր ունկը կրուար կլանեին ու տրոնինի հաստի հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կատուն Մանդելսամը գրում է. «Եթե մենք սովորեմ լսել Ղանտեին, մեր ունկը կրուար կլանեին ու տրոնինի հաստի հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կատուն Մանդելսամը գրում է. «Եթե մենք սովորեմ լսել Ղանտեին, մեր ունկը կրուար կլանեին ու տրոնինի հաստի հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կատուն Մանդելսամը գրում է. «Եթե մենք սովորեմ լսել Ղանտեին, մեր ունկը կրուար կլանեին ու տրոնինի հաստի հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կատուն Մանդելսամը գրում է. «Եթե մենք սովորեմ լսել Ղանտեին, մեր ունկը կրուար կլանեին ու տրոնինի հաստի հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կատուն Մանդելսամը գրում է. «Եթե մենք սովորեմ լսել Ղանտեին, մեր ունկը կրուար կլանեին ու տրոնինի հաստի հետ... Շուրերի ստանաների խաղողի այգին միշտ կցանկար է զ կորիզ ու փոթորկախորիկ» (Օսիմ Մանդելսամ, Մեգանոն, Ե., 1993, էջ 114): Նաև օրինակներ տա են: «Ջրուց Ղանտեի մասին» կ

Ա «Այն, ինչ գրում եմ, ոչ լող-
զիա է, ոչ արձակ», - հայտարա-
ռում է հեղինակը: Թերեւ ա-
ֆորիզմներ, սրամից, դիլով խսացում-
ներ («Հեռատեսը չունի ներկա // Կարծա-
տեսը՝ աղազա» կամ «Երեկվա օրով
աղրոյ ճարդը Վաղվա օրվա ճարդաս-
տանն է») կամ տողեր, որ կզարդարեին
ուզած հեղինակի եթրվածը («Երբ ես
չեմ բնում, սպանում եմ այն երազը, որն
ինձ հանար այսօր նախատեսված էր»),
կամ ընդիհանրապես հետաքրիր դատողու-
թյուններ գրականության մասին...

Մի խոսքվ, աճբողջ գրում տիրում է ժանրային անորոշություն, որի դաշտառը կարծում ենք ոչ թե անգիտությունն է,

որ իմբնական հայտնվել է նազմիսական հզոր դաշտում եւ անկարող է դրկվել։ Բայց ուղղում է արյոյն դրկվել։ Ամեն մի նոր երեւոյթ արվեստում, եթե

տաղանդի դրում ունի, ակամայից
բախվում է իրենց առաջ ստեղծված,
հաստաված ու սրբազրծված արժենե-
րին: Այդ բախումը կարող է ծայրահեղ
դրսելումներ ունենալ, հասցնել ար-
վեստի օրինազանցության, գրական-
մականության խոլիգանության, որն օ-
րենսդրական հոդվածի տակ չի ընկնում,
բայց ցնում է հասարակությունը, «ար-
ժանանում» նույնիսկ հայույանների:
Ավելին... Վիկտոր Շյոլգոյի «Էնճանի»-ի
առաջնախաղը 1830թ. փետրվարի 25-ին

հանդիպում նաեւ Արած Ավետիսի գր-
ութիւնը: Նախ, փաստուեն արգելում է կար-
դալ իր զիրք, հետո, մի դահ, 641թ. Ալեք-
սանդրիայի գրադարանը հրետիոլ խա-
լիք Օմարի «փառք» է Արած գայթակ-
ղում (անխափան միջոց հզոր մագմիսի)
ձգողականությունից ազատվելու եւ
«սեփական» կյանքով աղբելու): Խալիք
ֆը դաշտառ ուներ այդուն Վարվելու,
բանի որ գրադարանում եղած ձեռագրե-
րը, Արածի կանունը, ոչինչ չեն ավելաց-
նում Ղուրանին: Մինչդեռ սեփականը
ստեղծելու դաժան դարտադրանի տակ
հայտնված Երիտասարդ գրողը խոստվա-
նում է, որ «Գրադարանը դրահս չէ, այս
հակառակը՝ Դժոխվ...»: Դժոխվ, որի

իան, որ ինձ համար ամենելին դարձ չէ եւ չի էլ լինի»: Եվ դեմի անհայտը սանող չօրորված արակետով նա ուզում է քայլել դաշտեի եւ շարունակ ծանրացող բեռը (գրադարանը) շալակած: Նման կացության մեջ հայտնված երտսաւրդ գրողին Պարույր Սեւակն առաջարկում էր.

Եթե ուզում ես հորդ հասկանալ
Ու յինել նրա հարազա որդիմ՝
Սոռացի՛ ընդմիւս,
Թե կա ներություն,
Թե կա դդրություն,
Գրականություն:

Մոռանալ, այդ՝ բայց շարունակելու դարսադրանքը կա, որից հրաժարվել չի կարող եւ չի էլ ուզում: «Մոռանալ» այս դեպքում ժխտումի եւ հաևկաղես ուրացումի հոնանիօը չէ, ճանավանդ որ նա չի ցանկանում անջատվել (եւ չի էլ կարող) «ոսկի շղթայից», այլ դարձաղես հարուս ուղեթեղը «մտքում դահած» եթե ոչ հոգում, սկսում է իր ուղին:

«Ժամանակը չի շարունակվում, ժամանակն սկսվում է», - գրում էր Պոլ Էպուարդ՝ Պիկասոյի առիթով, որն ստեղծեց իր ժամանակը համաշխարհային արվեստում: Արած Ավետիսն էլ, անըուշ, գիտակցում է իր ժամանակն «սկսելու» անհրաժեշտությունը: Գիրքն ամբողջ դրա վկայությունն է: Բայց ինչո՞ւս սկսել: «Զայլում ես մի ճանապարհով, որն ասես հորինում ես հենց այդ դասին, մի ճանապարհ, որը տևամելի է դառնում այն ժամանակ, երբ համարձակվում ես ֆայլել նրանով: ...Եւ շավիդ ծնվում է ոսերի տակ» (Դեմի ող Ռուժենոն, «Սիրո առաստելները», թարգմ. Ալ. Թոփչյանի, Երևան, 2011թ., Երեւան):

Նրա առաջին բայլն այդ ժավորում արդեն տևանք հենց առաջին իսկ էջից: Այդ բայլն ազդարարվելոց որոշես հրաժարումի նամիփես: Զրոյացում: Սկիզբ ոչնչից: Դաջորդ բայլը կուրությունն է: Եվ այստեղ մեզ մատուցում է մի հրաշալի օ-բայումնորոն. «Տեսունակ կուրություն»: Եվ, հերթական անգամ ցուցաբերելով իր մշակութային էրուժիցիան, որոյն ա-դացույց հիշում է սկանդինավյան Օ-դին զիշավոր ասծոն, «որն իր մի աչք զոհել է, որոշեսզի ինաստության աղբյու-րից խմի»:

Արամ Ավետիսը բարբարոսական այդ միջոցին չի դիմում: Նա դարձադես իր հայացքը տօռում է դեմի ներս, այսինքն, աղավինում իր ներքնատեսությանը: Այսօր, Երբ «գրականության մեջ կարծես ամեն ինչ ասված է... ինձ մնում է միայն խոսել այն մասին, ինչի մասին նախորդներն էլաքորոպազմ խոսել»:

Ասես ձեռնոց Օտիք իր դաշտելի հան-
ձարներին: Այն ի՞նչն է, որ նրանք իրենց ա-
մենազրությանը հանդերձ, «չկարողա-
ցան խոսել»: Ընդամենը մի բան. այն, ինչ
դիմի ժամանակ այս գրի հեղինակ, միաժա-
մանակ «Բնարական հերոսը», իր «կոյլը»
Տիգրոսը և այլն:

Գրի ավարտական էջերից մեկին, ասես որդես առաջին արդյունք այս իմբ-նական «կուրացման», հայտարարութ է. «Ես նայում եմ աշխարհին իմ աշխարհի միջով»։ Արդեն:

Ինչոյիսի՞ն կլինի նրա «աշխարհի միջով» տեսածը, նրա հաջորդ գիրքը։ Գրական ո՞ր սերին միշտ դատկանի, ինչոյին է իմ կամ իմ կողմէն կամ իմ կողմէն։ Ըստ մասնաւո-

սի՞ն է լինելու հերոսը... Գուշակություն-ներով չըրադպեն:

«Je veux etre Chateaubriand ou rien».

«Ուզում եմ դառնալ Շատորիհան կամ ոչինչ»: Այս հանդիպմ հայտարարությունն անողը գերազանցեց Շատորիհանին եւ դարձավ Վիկոր Յուլոն: Մեր հեղինակն էլ յի է դատվախննդրությամբ: Նա դատարասվում է բարձր թոհիչի: Յուսամֆ, որ այդուս կլինի:

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՈՒՄ ԹՈՒՂՔԻՑ ԱՌԱ
ԿԱՄ ԳՐՎԿԱՆ ԽՈԽԵԼԻԳԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՈՐՊԵՍ ՆՈՐԻ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Ազատ մտորումներ Արամ Ավետիսի «Կույր կետադրություն» ժողովածուի մասին

այլ, ընդհակառակը, անումների, ստղծագործությունների եւ ընդհանրաբես գրականութՅԱՆ առավել խան առաս եւ շիրական ներկայություն գրի գրեթե յուրաքանչյուր էջին:

Այսինի տպակորություն է, որ գրական անսասանելի եւ անվերջանալի կուտքերի մի բազմություն ներխուժել է Երիտասարդ գրողի նոր-նոր ձեռագր-վող ստեղծագործական տարածք եւ շարժվելու հնարավորություն չի տալիս նրան: Լինել-չլինելու խնդիր է դրված: Նրանց «Վարել» չի կարող, անսահման մեծ է դատկառանն այդ հեղինակությունների հանդեպ, դա կլինի գրեթե իննաստանություն: Բացի այդ, նա դեռ չի ճաշել իր «Տարածի» սահմանները, դեռ հաստառուն չի կանգնել այնտեղ: Ուրեմն, վաճառ կա, որ կոչնչանա նրանց զանգվածեղ ներկայությամբ, լավագույն դեմքում կղդգունի՝ դաշնալով նրանց հերթական էղիգոնը: Սակայն մեծ է նրա ցանկությունը հաստատվելու այդ տարածում: Դա գրամնի բնահաճով չէ, դա նոր ձեռագրվող տաղանդի դահանջն է, որ ծնվում է ներսից: Բայց ինչ դիմի անի, որ հաճակեցության բանաձև գտնի այդ անունների (ասել է, թե իրենից առաջ ստեղծված գրականության) եւ սեփականի միջեւ, որն արդեն աստղաբեկ է հանում:

Ֆրանսիացի դրամատուրգ եւ արձակագիր Ժան Ժիրողուն հետարքրական դիտարկում ունի՝ գրված նման մի կացության առիթով. «Ես հյուրախրում էի ինձ ոչ թե գրեթե այլ հենց նույն Ռասինի, նույն Լակլոյի, Լաֆոնտենի, Ռոնսարի ընկերակցությամբ: Նրանց՝ իսկապես ժիրական, ներկայությունը որոշ ժամանակ դաշնում էր իմ բացակայությունը»:

Արած Ավետիսի դարագայում որդանո՞վ որոշակի կիխնի այդ «որոշ ժամանակի» բացակայությունը: Դյուրին չէ ասելը: Թեկուզ այն դաշտաղվ, որ նա հսկա- դես, աճքողջապես «բացակա» չէ: Մա- տուցելով մեզ աշխարհահիշակ անուն- ների մի ցուցակ, այս կամ այն կերպ իր վերաբերնումը (հիմնականում հիացա- կան) արտահայտելով, ինչ-ինչ բաներ ու- սանելով, նա արդեն «ներկայության» ո- րուակի աղացուցմեր է մատուցում: Նշենք, որ «ներկայության» աղացուցյ է նաեւ, որ նա այդ հեղինակությունների կույր ժիրածավորող չի դառնում, նա դարձապես սեփականի տանջալից որո- նումների մեջ է, ասես երկաթի մի կոռու է,

«Կոմերի ֆրանսեզ»-ի բենում, վերածվեց զանգվածային ծեծկութիւն՝ կլասիցիսմերի եւ ռոմանիզմի միջև։ Երժամանակի համար մշակութային խոլիզանություն էր՝ 1863թ. «Մերժվածների սալըն»-ում ներկայացված Կլոդ Մոնեի «Սախաճաց խոտի վրա» հսկայական կտավը, որի վրա դասկերված էր մորթմերկ մի կին՝ ոտից գլուխ հազմված երկու տղանարդկանց ընկերակցությանը։ Գրական խովհանության դրսերում կարող ենի համարել նաև Վ. Մայակովսկու հայտարարությունը, թե Պուտկինին ոեթք է դրսւ շորտել «արդիականության նավից»։ Ոուսական դրեգիայի հանձարը դրանից բնավ չտուժեց, իսկ մյուս՝ «խովհան» հանձարի հայտարարությունը ազդարարեց նորի ծնունդը։ Եվ այս դեպքում առողջական է այսպիսի պատճեն պահպան անհնարինությունը։ Առաջին անգամ սրբադիմ խովհանությունների ու սաղրանքների անվերջանալի տողանում ենի տեսնում... Արիթից օգսվելով նշենի, որ գրական խովհանությունների փայլուն ննուածներ մատուցեցին Արտեմ Շարությունյանը, Դավիթ Շովիաննեսը եւ Կիոլես Գրիգորյանը։

μητρική φύσης σημαίνει ότι αυτό το θέμα πρέπει να είναι στην καρδιά της γνώσης μας για την ανθρωπότητα. Είναι η μητρική φύση της γνώσης μας, η μητρική φύση της ανθρωπότητας. Η μητρική φύση της γνώσης μας είναι η μητρική φύση της ανθρωπότητας.

Հավանական իրձիզ սակայն տեղուութեան ընդունում է, որ «Կրականությունը» (ի՞ր բառախաղն է) հսկաց չի վերացնի և «Գրականությունը», զի կօճվի նի նոր Հոմեր եւ իհմի կրիմ նոր գրադարանների:

Արամ Ավետիսի դրամայի դասանոն
այն է, որ ճաւակ ունի, ըստ արժանվույն
զնահատել գիտի, հիմնալ գիտի իրենցից
առաջ ստեղծված արժեթիւնով։ Սովորելով
գիտի նրանցից։ Եվ աւրամուն զգում
է, որ ինքը կարող է հերթական օդակը-
դառնալ այդ շոթայի, ոսկի՝ շոթայի, ու-
րեմն դիմի ձգի ազնիվ մնաւողին հա-
մարժել լինել, բանզի կոչված է այդդի-
սին լինելու։ Բայց ոյուրին չէ ջանքը-
Ուստի տեսնագին փնտում է «այն ճամ-